

особено важно. Във Варшава най-много привличат Студентският театър, Атенеум край Висла, където в Камерната зала героите на Мрожек често гостуват. Особено много се откроява Съвременният театър във Варшава. Там можеш да видиш всичко, но разбира се, най-вече съвременни пиеси. Ломницки е ту Артуро Хи, ту шабаскапинът от „Три сестри“ на Чехов. Една вечер те занимава Б. Шоу, другата — Йонеско. И най-сетне непременно ще видиш Мрожек. Без него едва ли театърът би заслужавал своето название — съвременен. В режисурата трябва всичко да очакваш, особено съвременен подтекст. Но най-малко такива неща, които не отговарят на замисъла на творбата. Без Съвременния театър Варшава духовно би обедняла. От него незабелязано се ражда съвременен театрален ритъм.

Започналите след XX конгрес на КПСС сериозни промени в различните области на изкуството създават естествена почва за развитие на социалистически полска драма и театър. И резултати има. Макар и дискуссионни. Но тази дискусия в областта на драматургията е необходима и плодотворна.

Разтърсвана от проблеми, а не напастена с проучвания.

Красива възраст има новият полски театър — двадесет и една година. В перспективи, все още „луди“ проекти, експерименти, сериозност, строгост и пламенно дръзновение.

ПРЕВОДАЧЕСКОТО ИЗКУСТВО СВЪРЗВА НАРОДИТЕ

Ванда Смоховска-Петрова

Едно от най-интересните събития в културния живот на Полша през тази есен беше първият международен конгрес на преводачите на полската художествена литература (първа проява от този род в социалистическите страни), състоял се от 4 до 12 ноември т. г. По покана на Агенцията на авторите¹ пристигнаха във Варшава над 60 души (от СССР и социалистическите страни², от скандинавските държави, от Англия, Франция, Италия, ГФР, Южна и Северна Америка, Монголия, Япония и Израел), между тях и изтъкнати поети и писатели, които на 32 езика превеждат полската художествена литература. Целта на конгреса беше полската страна да даде израз на своята благодарност и признателност към тези, които със своя труд запознават чуждестранните читатели с постиженията на полската литература, и да им даде възможност да се запознаят с живота в Полша, да влязат в тясна и непосредствена връзка с писателските среди и да опознаят по-отблизо проблемите на литературното развитие в Полша.

Една внушителна изложба на полската книга, преведена на чужди езици (макар и непълна), както и голяма карта на света, окачена в конгресната зала и осеяна с числата на преведените полски книги в разните страни, създаваше доста точна представа за шестия ето на полската литература из континентите. Както в изложбата, така и на картата важно място заемаше полската книга, преведена на български. И нищо чудно, щом България по преводи на полската литература (94 след войната) отстъпва само на СССР, Чехословакия, Югославия, Унгария, Италия и Източна и Западна Германия.

Първият доклад, изнесен от председателя на Съюза на полските писатели Ярослав Ивашкевич, „Преводите като средство за обединение на народите“ внесе сърдечна атмос-

¹ Създаденият в 1965 г. център за информация и пропаганда на полската художествена литература в чужбина и сключване на договори с чуждестранните издателства.

² България беше представена от Блага Димитрова, Първан Стефанов и Димитър Икономов.

фера на дружба. В следващия доклад „Обсегът на полската литература в съвременния свят“ М. Русинек, изтъкнат писател и главен директор на Агенцията, между другото заяви, че огромните успехи, които Сенкевич жъне и днес в света, са доказателство за победата на фабулната литература. Критикът Влодзимеж Мачонг говори за полската проза през последните 20 години. Той отбелязва, че напоследък полската литература прави „световна кариера“ и потърси обяснение на този факт в особената съдба на полския народ, на чиято земи се намираха през последната война най-голям брой концлагери, и който днес строи своя нов социален строй на обществена справедливост. Собственият жизнен опит на полския народ, различен от опита на другите народи, буди жив интерес. Доклад за полската поезия изнесе А. Менджижецки, за драмата — Едвард Чато, а за най-новата полска литература — Анджей Лам.

След всеки доклад ставаха твърде интересни и обширни изказвания на гостите. Повдигнати бяха основни въпроси, свързани с художествения превод, с творческата лаборатория на преводача-творец. Изникна проблемът за необходимостта от философското овладяване от страна на преводача и от страна на читателската публика на известни литературни течения в литературния живот на страната, чиято литература е обект на превода. Без това овладяване преведените творби ще останат мъртви както за преводача, така и за чуждестранния читател. Някои изтъкнаха като основна черта на полската съвременна литература нейният ализонен характер, за което преводачът трябва да държи сметка. Някои протестираха против своеволията на режисьорите и театрите, които така работят върху представения им превод, че в поставената вече пиеса никой не може да познае автора. Те често погребват остротата, хумора, а понякога и идейния замисъл на преведената творба, като се съобразяват само с вкуса на публиката, „помагат“ на автора да стане по-достъпен и т. н. Преводачът от Япония подчерта огромната роля на филма в страните, които не познават още литературата на дадения народ, но в които вече се прожектират филми, създадени от този народ. И така, филмът „Пепел и диамант“ отвори границите на Япония първо пред Анджеевски, а след това и пред други полски писатели.¹

Говорейки за трудностите при издаването на полските книги, преводачите от капиталистическите страни (особено от САЩ и Франция) изтъкнаха недостатъчното уважение към преводаческия труд и враждебния дух на търгашеството, обхванал издателствата, а преводачите от социалистическите страни говориха за недостига на доверие, което издателствата трябва да оказват на преводачите, които са най-компетентните съветници на издателствата при подбора на книгите за превод. Някои изтъкнаха нуждата от издаването на нови речници и особено на речник на неологизмите в полския език. Като лайтмотив във всички изказвания се възвръщаше мисълта за огромното значение на преводаческия труд. Изрично бе подчертано, че само един народ, който превежда много и от различни литератури, може да прецени правилно собствената си литература, като я види в по-широк, световен контекст. Изтъкна се и фактът, че Нобеловите премии се дават обикновено въз основа на превод а на наградената творба и се апелира към Международния съюз на преводачите да продължи борбата си за признаването на преводача за творец и да бъде установена международна награда за най-хубав превод, равна на Нобеловата.

Най-голямо вълнение събуди в конгресната зала изказването на преводача от ГФР, който заяви: „По-добре е да четем взаимно книгите си, отколкото да се убиваме. Убеден съм, че никога повече не ще стреляме един срещу друг!“ Така, по спонтанен начин първият международен конгрес на преводачите на полската литература се превърна в гореща манифестация в защита на мира. И нищо чудно! Най-ценното и най-хубавото, създадено от писателите от цял свят винаги е свързвало най-здраво и най-трайно народите от всички континенти. А този, без когото тази връзка би била неосъществима, е преводачът.

¹ Изглежда, че филмът „Крадецът на праскови“ би могъл по същия начин да отвори границите на разни страни първо пред Емилиан Станев, а след това и пред други съвременни български писатели.